

AZ EMBER

GÖNDÖR FERENC FOLYÓIRAT HETILAPJA

A vádlottak padján

Irta: Göndör Ferenc

Sós generális szegedi lázadása

Härtl Lujza

ismét leleplezi a felpofozott
Boroevics táborszernagyot

Wolfner és az írók

Grófok, zsokék és egyéb virrillisták

Egy operai botrány

Kálmán Gusztávné jótékonyági akciói

stb. stb.

Egy szám ára 1 korona

ELTÉR...
FOLYÓIRAT
1919

A belváros legelölsebb MOZGÓKÉP-SZÍNHÁZA

A CORSO

Ar előadások 1/2, 1/6 és 1/8-kor kezdődnek

Március 10-én mutatja be Bródy Sándor filmregényét

A Nap lovagját Az ezresbankó

Dráma 4 felv.

Vígjáték 3 felv.

TÉLIKERT

MAGYEHÓ-U. 22-24. TELEFON: 167-25

Hol voltál Flórián?

A szezon legmulatságosabb operettje
és a többi attrakciók

MOZGÓKÉP-OTTHON

TERÉZ-KÖRUT 28 TELEFON 144-09

A ZÖLD MÉREG

Dráma 4 felvonásban. Olasz film.

AFRIKA RÉME

Bolhózat 8 felv. A főszerepben: Arnold Böck

Telefon
74-30 30-31

Ujlaki téglá- és mészegető rt. Budapest

Központi iroda:
V. Akadémia-u. 9

Tetőcserepyára szállít: géppel gyártott, tehát egyenletes, vízhatlan, fagyellenálló hód-
larku, hornyolt és francia tetőcserepet, valamint az ezekhez szükséges szegélycserepet
nagy választékban. Bármely vasuti és hajóállomásra versenyképes. A m. kir. József-
műegyetem 1901. évi 40. számú hivatalos bizonyítványa szerint ezen gyártmány
fagyellenállónak bizonyult. Dunakötési vállalat szállít: bárhova hajón, vasuton
vagy helyben is kavicsot és Duna-homokot. Téglagyára szállít: mindenféle téglát.
Terméskőbányáiból szállít: különféle követ. Mészegetőtelepe termel: budai zsiros
meszet. Műhabarcsgyára termel: érdes Duna-homokból készült műhabarcsot.

OMNIA

mozgókép-színház
VIII., József-körut 31.

A VÖRÖS BOSZORKÁNY

TELJES FILMJE. (Mind a 4 rész.)

Előadások: 1/4,
1/6 és 1/8 órákor

az OMNIÁBAN

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM

VII., ERZSÉBET-KÖRUT 31. SZÁM.

Esti előadás 1/6 órákor, d. u. 1/6 órákor kezdődik.
Kabaré kezdete 1/7-kor. Vasár- és ünnep- ap d. u. 1/8-kor.

DÉLI HIRLAP

Felolós szerkesztő: PUSZTA BÉLA

Egy szám 20 fillér.
Példvre K 30.-, Negyedévre K 15.-

ZSOLDOS TANINTÉZET

a legjobb sikerrel készít
elő magánvizsgákra

Dohány-u. 84

Telefon: 32-40.

APOLLÓ-KABARÉ

A nagysikerű új műsor!

Előadás kezdete 6 órákor.

Ünnep és vasárnap délután 1/2 3
órákor másékeik helyén előadás
teljes esti műsorral.

URANIA

1/4, 1/6 és 1/8 órákor

„Elszál a mánor“

Nagy orosz filmjáték színes képekkel.

AZ EMBER

A vádlottak padján

A vádlottak padján ismét én ülök, aminthogy én ültem ezen a padon hosszú évek óta mindig és lehetőleg állandóan. Én nem tudom hirtelen, hogy körülbelül másfél évtized alatt hányszor ültem a vádlottak padján, csak azt tudom, hogy nagyon sokszor, hogy egész ifjúságom ott telt el, hogy a legszebb éveimet kellett töltenem a vádlottak padján. Amikortól fogva gyermekes rajongással elindultam megkeresni az igazságot, azóta engem szakadatlanul bírósági idézőkkel árasztanak el, azóta detektívek hurcolnak be a főkapitányságra kihallgatni, azóta a vizsgálóbíró legszorgalmasabb látogatója én vagyok és azóta törzsvendége vagyok én a vádtanács üléseinek és állandó notárius vádlottja vagyok a törvényszéki főtárgyalásoknak. Bizonyára nagyon igazam lehetett idáig, hogy sohasem csuktak még be, hogy még a régi és átkos emlékü Magyarországi igazságszolgáltatása sem volt képes engem fogházba juttatni. Amikor kitört a forradalom és amikor legyőzte a reakciót és elsöpörte a régi rendszert, akkor bizony olyasmit gondoltam magamban, hogy no végre megszűnik az én örökös vádlotti sorsom, hogy végre majd azok kerülnek tényleg a vádlottak padjára, akik azelőtt sohasem jutottak oda és akik olyan nagyon rászolgáltak a vádlotti szerepre.

Jelentem a nyájas olvasónak, hogy tévedtem, hogy a forradalom ugyan győzött, a régi rendszer ugyan elmúlt, de egy dolog nem változott: a vádlott én maradtam, a vádlott megint csak én vagyok. Langyos márciusi reggelen, csütörtökön ültem le ismét arra a padra, ahol ifjúságom elvirágozott. A vádlottak padja régi ismerősként üdvözölt és így fogadott engem a komor, nagy csaküdtiségi tárgyalóterem és valóban, amikor megint ott ültem, egészen

természetesnek, egészen magától érthetődőnek tartottam, hogy én vagyok a vádlott. Én és nem Kneisel-Herdlicska Kornél méneskari kapitány ur, aki egy szerencsétlen asszonyt hálójába kerített, elcsábított, írásban, becsületszóra házasságot ígért neki, el is jegyezte és azután, mikor anya lett a boldogtalan nő, kinozta, ütötte, rugdalta, szuronyos katonákkal meztelenre vetkőztette, hatóságilag hajszoltatta, öngyilkosságba kergette, aztán gyilkosság gyanújába keverte és ölte, öldökölte, ahogy az már egy daliás méneskari kapitányhoz illik. Mondom, egészen természetesnek tartottam, hogy a régi Magyarországon Kneisel-Herdlicska kapitány urnak ezekbe a rémregénybe illő gáztetteiért én kerülök a vádlottak padjára, hogyne, hiszen olyan vakmerő és olyan elszánt voltam, hogy a háborús rémuralom közepette bátorságot vettem magamnak ahhoz, hogy egy ilyen hatalmas, aktív katonatiszttel szemben védelmembe vettem egy magára hagyott, gyámoltalan, szerencsétlen asszonyt.

Örülöm kellett, hogy elevenen megusztam vakmerőségemet és valóban a legnagyobb lelki nyugalommal ültem le a vádlottak padjára és türtem, hogy Kneisel-Herdlicska vádoljon engem. Arról persze nem tehetek, hogy az esküdtek elhitték Nagy György ügyvédemnek és elhitték nekem és elhitték a tanúként megjelent ájuldozó asszonynak, hogy ebben az ügyben még sem én vagyok a becsukni való gazember és bizony fölmentő ítéletet hoztak. Fölmentettek, pedig beteges őszinteségemmel ott mindjárt megmondtam az esküdtt uraknak, hogy én a jövőben is éppen így fogok elbánni a Kneisel-Herdlicskákkal és ezután is igyekszem segíteni a gyöngéeknek és nem fogok a jövőben sem irgalmazni az elnyomóknak, a gonoszoknak. A márciusi

nap nyájasan szűrődött be a komor tárgyaló terembe, déli fél 1 óra lehetett, amikor az esküdtek igazságérzete kimondotta rólam, hogy igaz ugyan, hogy Kneisel-Herdlics-ka százados urról olyan vádakart írtam, amelyek őt valódiságuk esetén közmegvetésnek teszik ki, de viszont igaz az is, hogy bebizonyítottam azt, amit írtam róla, szóval igazat írtam. Ez az ügy tehát ezzel, úgy látszik, mégis csak elintéztetnek tekinthető. Második sajtópörömben, amelyet Kassai Ferenc fővárosi ügyvéd indított ellenem, már nem volt ilyen szerencsém. Kassai ugyancsak a katonai rémuralom vizsgálásának idején snájdig főhadnagy léteire két fölfegyverzett bakával jelent meg az Otthon-Körben, hogy Róbert Oszkár kollégámat és igazságkereső bajtársamat fegyveres erőszakkal hurcolja el az írók klubjából azért, mert ellene támadó cikkeket írt. Hát én, bevalóm, kissé barátságtalan hangon emlékeztem meg akkoriban Kassai ur fegyveres föllépéséről, persze, hogy ő beperelt és nem tudom, hogy persze-e, de valóban beteget jelentett pöntekre Kassai ur és így ezt a főtárgyalást nem lehetett megtartani. Hát jó, — majd meggyógyul Kassai doktor ur és akkor mégis csak elintéződik valahogy ez az ügy is.

Szombaton következett harmadik sajtópöröm, Béla Henrik egykori munkapárti képviselővel. Ez a legjellemzőbb és a legfölháborítóbb minden más pörösködés között. Én sok mindenbe belemegyek. Hajlandó vagyok belemenni abba, hogy én már mindig csak vádlott legyek. De abba nem tudok beletörödni, hogy ezekben az időkben Béla Henrik volt munkapárti vezérkiabá ő nekem vádlóm lehessen és én az ő vádlottja legyek. Nem fontos, hogy én miket írtam annak idején Béla Henrikről és az sem lényeges, hogy a szombati tárgyaláson mi történt és mi nem történt és egyáltalán nincsen jelentősége annak sem, hogy engem fölmentenek-e vagy elítélnek-e. Maga a tény, hogy Béla Henrik, aki *Konsten* német

örnagynak kebelbarátja volt, aki „Budapesti Hirlap”-ban és a képviselőházban a német érdekek való végnélküli háborúra uszító aki a munkapárt minden korszak bűnében részes és terhelt, aki Tim István legszemélyesebb gárdistaközé tartozott, aki minden békés esengő szóra ártikulátlan és veszomjas bömbölésbe tört ki, aki Károlyi Mihályt és csekély szárhiveit még a forradalom előőrákban is ököllel fenyegette és gazemberezte a képviselőházba azért, mert a háboru ellen és a bélemellett és a németek ellen és ántánt mellett emeltek szót, aki legcégéresebb munkapárti uszító vag volt, hogy ez a Béla Henrik ma még mindig ekszisztál, hogy szabadon járjál, hogy se internálése becsukva nincsen, ellenben mibátorságot vesz magának ahhoz, hogy vádlóként szerepeljen a népköztársaság esküdtiséki termében, hogy fizikai módja és lehetősége van arra, hogy engem odahurcolja a vádlottak padjára: ez a tény ő magában olyan vérlázító, oly megdöbbenő, hogy a fejembe tudul a vér, amikor erről beszélek. Hát kinek van a vádlottak padja a helye a történetek után, Béla Henriknek-e vagy nekem? Hát amikor a régi rendszert elsőporé a forradalom, akkor a régi rendszernek ilyen exponált bűnöse, mint Béla Henrik, még vádaskodhatik Magyarországon? És engem, aki őt a régi rendszer exponenseként madtam, engem ezért oda lehetpelní ma a vádlottak padjára? Hát így fest az új rendszer Magyarországon? Ilyen tisztító munkát végzett itt a forradalom?

Nem, nem tudok beletörödni abba, hogy Béla Henrik ur az én vádlóként szerepelhessen még ma. Az ő országpusztító rémuralma alatt ugyanis eleget szenvedtem eleget küzködtem én, jogom van hát ahhoz, hogy most már nem íjem el azt, hogy továbbra is ők urkodjanak. Az ő uralmuknak talán mégis csak befellegzett, tehát csoda anakronizmus az, hogy Béla

Henrik ur a magyar népköztársaságban, a forradalom után néhány hónappal, a vádlottak padjára ültethet engem, amikor én ezért az új rendért küzködtem, szenvedtem, kínlódtam és verekedtem, ő pedig ennek az új rendnek megátalkodott, konok és mindenre kapható ellensége volt. Nem, semmiképpen sem tudok beletörődni abba, hogy Béla Henrik az én vádlóm legyen, valaminthogy nem fogadhatom el vádlómnak Vázsonyi Vilmos egykori igazságügyminiszter urat, aki persze a hétfőit árgyaláson csak úgy, mint Béla Henrik, nem is jelent már meg és nem akceptálom vádlómként Lónyai Sándorné nagyságát, az Augusztagyorssegély vezérő bajnokát sem. Vagy — bármilyen is én — menjen minden tovább a régieben. Az én poreim most már valahogy lezajlanak és meg lehet, hogy a végén ép bőrrel uszom meg valamennyit. Hiszen olyan nagy igazam van. De folynak még ebben az országban mások ellen is politikai sajtópörök, amelyekben a régi rendszer korrupt és kompromittált bajnokai a vádlók és forradalmárok a vádlottak. Hát ez olyan szégyenletes anakronizmus, amit magának a köztársaságnak kelene sürgősen megszüntetni. Nem rólam van szó, rajtam ez már nem segít, én ezeket a gyönyörű márciusi napokat már ugys a törvényszék komor tárgyalótermében töltöm. Most is sietek már, hogy idejében oda ülhessek a vádlottak padjára...

Göndör Ferenc.

ANDRÁSSY GYULA GRÓF MÁR KIMERI NYITNI A SZÁJÁT, amiről valóban csak a népkormány tehet. Andrassy Gyula gróf Bernben angol lapok számára gyalázkodó és rágalmozó nyilatkozatokat süttöget el a magyar népköztársaság ellen. Olyan fantasztikus hazugságokat reszget el a külföld számára Andrassy a Magyarországon tobzódó vadregényes állápotokról, amilyet csak egy notórius hazárdlótól lehetett elvárni. Nem vagyunk meglepve, nem szimuláljuk a megdöbbenést Andrassy ur vakmerősége fölött, mert hiszen a népkormány tehetetlensége és gyávasága feljogosít itt minden-

kit, hogy a forradalom vívmányait veszelvbe döntse, hogy a magyar népköztársaság életét aláassa. Andrassy ur a leghirhedtebb háborus izgatók közé tartozott, el akarta foglalni, meg akarta hódítani a Lovcsent és mégis a magyar kormány, sőt a magyar forradalmi kormány otromba elnézéséből szabadon jár-kálhatott itt közöttünk tovább, a traja szála sem görbült meg, sőt a népköztársaság hatóságaitól ime utlevelet is kapott ahhoz, hogy külföldre utazhassék megrágalmazni a magyar forradalmat. Andrassy Gyula most már Windischgrätz herceg o'dalán garázdálkodik Svájcban és idehaza palotáik, birtokaik, vagyonaik ma is érintetlenül és ugy látszik, hogy a Nemzeti Tanács védelme alatt áll. Mi már nem is tudjuk mit szóljunk a kétségbeeséstől, amikor látjuk, hogy az ellenforradalmároknak ebben a szerencsétlen országban minden szabad. Mi lesz ebből?

Az utolsó osztrák-magyar generális szegedi lázadása

Sós tábornok ur az egyetlen, aki generálisi rangban nem került még a jól megérdemelt nyugalomba, ellenben még ma is aktív szerepe van, amennyiben ő Szeged város kerületi parancsnoka. Sós tábornok ur a háborus esztendőkből fölötébb vérszomjas tisztje volt az armádiának és egy ideig, mint Pfanner Baltin vezérkari főnöke nyomorgatta a katonákat a harc téren. Amikor a forradalom kitört és győzött, Sós tábornok ur nyomban körülhízelegte a győzelmes forradalmat, hűséget esküdött az új rendnek és körömszakadtig fogadkozott, hogy ő a szocializmusnak tisztelője és a szervezett munkásokkal akar együtt dolgozni. Így történt azután, hogy Sós tábornok urból Szeged kerületi parancsnoka lett, aki azonban, mint a népköztársaságnak hűséges katonája, úgy kezdte meg szegedi működését, hogy a debreceni tisztikarnak megtiltotta, hogy belépjenek a szociáldemokrata

pártba. Mondanunk sem kell, hogy a debreceni tisztek fűtültek a kereleti parancsnok ur tilalmára és bizony beléptek a szociáldemokrata pártba. Fölöttébb jellemző és izgalmas szereplése volt Sós tábornoknak az, hogy amikor néhány héttel ezelőtt a munkások Szegeden nagy tüntetést rendeztek, ő — anélkül, hogy valaki erre kérte volna — katonákkal együtt lóháton a menet élére állt és elől lovagolt. A szegedi munkások nagyon szégyelték magukat emiatt a katonai parádés komédia miatt.

Sós tábornok ur egyébként igyekezett a régi militarista szokásokat fölleveníteni és amikor Böhm hadügyminiszter igen helyesen beszüntette a *Bartha* és *Festetics* urak részéről kiadott ugynevezett harcstéri jelentéseket, hát ez a vitéz generális a szegedi frontról külön harctéri jelentéseket adott ki a saját aláírásával. Sós tábornok ur volt tehát a szegedi *Höfer* és ehhez a ténykedéséhez mindenképpen illett az az eljárása, hogy a demarkációs vonalon álló katonák számára vitézségi okleveleket állított ki. Minthogy Sós tábornok ur mindenáron nagy hadvezéri karriert akart megfutni, jobb kezével *Schvoy* őrnagy urral együtt „*Kürt*” című katonai lapot jelentetett meg, mint a szegedi katonatanács hivatalos lapját. A „*Kürt*-re minden közkatonának és tisztnek kötelessége volt előfizetni és a tábornok ur odáig merészkedett hallatlan önkényeskedésében, hogy a havi előfizetési díjat rendeletileg levonatta minden katonának a zsoldjából. Ebben az obskurus kis „*Kürt*”-ben Sós tábornok ur hamisítatlan *Habsburg-politikát* csinált és elvesztett támadra a budapesti katonatanácsot és *Pogány József* kormánybiztost, és szigorúan számon kérte, hogy mi joron merte *Pogány* a katonatanács ülésén a *József főherceget*, ezt a nemes férfit és hőshadvezért megtámadni és azt hirdette a „*Kürt*”, hogy *József főher-*

ceget a katonáknak kell megvédeniök minden támadás ellen.

Az utolsó napokban aztán már nem ismert határt Sós tábornok ur vakmerősége, mert mindössze azt csekélységet hitette el a szegedi legénységgel, hogy a hadügyminiszter szét akarja kergetni rendeletleg a katonaságot és ez ellen fegyveresen kell a szegedi hadseregnel ellenállni. Jól tudta Sós tábornok ur, hogy ez nem igaz, hogy mindössze csak arról van szó, hogy tavaszi munkálatokra és a földművelési elemeket a mezőgazdasági elemekét saját kérésük szabadságolják, mégis izgalmat, zűzavart, lázadást okoztak Sós ur előidézési a szegedi katonák között. Mondanunk sem kell, hogy ez tervük nem sikerült, a szegedi legénység nem hagyta magát föllázítani és közben az ottani munkatanács és a budapesti katonatanács megbízottjai fölvilágosították az ottani hadsereget a valóságos helyzetéről. Szegeden, persze, óriási fölháborodás a *Habsburg-színpad* tákláló tábornok ellen és az ottani közvélemény éppen úgy mint az ország érdeke megkövetelte, hogy Sós tábornok urat cinkosai együtt csapják el és kergessék jól megérdemelt nyugalomba. Volt az utolsó osztrák-magyar tábornok, akit megtűrték még a népköztársaság hadseregében és immilyen hamar kiderült, hogy tábornokokkal nem lehet és nem szabad kísérletezni. Hogy is mondja a régi magyar közmondás? *Generálisból — nem lesz szalonnal*

MARCIUS 31-én jár le azoknak az előfizetése, akik félesztendőre fizették elő *Az Emberre*. Kérjük tehát azokat az előfizetőinket, akiknek előfizetésük március 31-én lejár, valamint azokat, akik máig is hátralékban vannak, hogy az előfizetési díjat postafordultával küldjék be *Az Ember* kiadóhivatalába, *Izabella-utca 66.*

Härtel Lujza ismét leleplezi Boroevicset

Emlékezetes még, hogy egy kassai alezredes törvénytelen lánya, Härtel Lujza megpofozta az akkori kassai hadtestparancsnokot, Boroevics Szvetozárt, a későbbi táborszernagyot és nagy hadvezért. Boroevics ugyanis nyugalomba kergette a leány apját, mert szegénysége miatt nem tehetette le a kauciót és nem vehette feleségül természetes gyermekei édesanyját. Härtel Lujza — akinek pofonja csaknem megakasztotta Boroevics tábornok nagyra lendült karrierjét és kár, hogy nem akasztotta meg — most levelet írt Az Ember szerkesztőségének, amelyben leleplezi a nagy erkölcsbíró: Boroevics Szvetozárt, hogy neki is volt egy törvénytelen fia, akivel igaz, nem bánt olyan tisztességesen, mint Härtel alezredes az ő gyermekeivel.

Härtel Lujza érdekes levele így hangzik:

Bpest, 919 III/5-én.

Szerkesztő Ur!

Fogadja a leghálásabb és legőszintébb köszönetemet a Boroevicsről írt leleplezéseierért. Ki sem tudom mondani, milyen örömmel, valóságos kéjjel olvastam az istenített és sárba dőlt bálvány csöppet sem dicsteljes viselt dolgait. Kicsinyesnek látszom ebbeli nagy örömmel, mikor annyi drága magyar vért pusztított és pusztit tovább, ha az isten keze le nem sujt, mostani bukásában saját sorsunk megbosszulását látom. Szerkesztő Ur, ez az ember még a saját vérrel sem volt könyörületes. Mig apámat üldözte törvénytelen családjáért, neki is volt törvénytelen fia. Krakauban egy nevelőnővel volt viszonya, a nőnek fia született, a nevezett ur sem a fiáról, sem pedig ennek az anyjáról tudni nem akart. Mikor a nő nyomorba került, Boroevicshez fordult, aki nemhogy nem segíté-

te, hanem eltoloncolással fenyegette. A fiuból lakatos lett, az apa meg hős hadvezér. A háboru alatt érdeklődni kezdett törvénytelen fia után, olyan nagy szeretettel és gondnal, hogy fia mindig a legveszedelmesebb helyekre került, hol a halál biztos volt, csodával volt határos megmenekülése. A szerető apa továbbra is örködött fia felett, míg vágya teljesült és törvénytelen fia elesett.

Nagy kár volt Boroevicsnek hamarabb el nem pusztulnia. Amig lelketlenségével minket sujtott, addig is sok embernek törté nyakát. Sokat kellett szenvednünk és szenvedjünk most, évek óta a törvénytelen bélyegét viseltük, mit vidéki városban ugyancsak meg kellett éreznünk, azután jött édesapám kettétört karrierje, a háborus nagy drágasággal és apámnak hiábavaló erőlködésével, hogy megint szolgálatot teljesíthessen. Annak idején a különböző helyekre beadott kérvényeink tagadó válaszsza-
jáltak vissza. Végre 1917 őszén, mikor már a nyomoruságunk nagy volt, írt apám egy elkeseredett levelet Bécsbe, a hadügyminisztériumba, foganatja lett, mert beosztották Durazzóba parancsnoknak. Jól jött ez a beosztás, mert mégis nagyobb lett a jövedelmünk, de nyugodt lélekkel mondhatom, nem volt sokkal több a „nesze semmi, fogd meg jól“ közmondásnál. Mert, akik reaktiválva lettek és benne voltak éveikkel a magasabb rangfokozatban, megkapták a magasabb rangot, addig az én apám-ból nem lett ezredes, de még hathónapi frontszolgálat után sem, hanem, mikor 1918 áprilisban súlyos betegen Pestre jött kórházba, junius 1-ével nyugdíjazták és a címzetes ezredesi rangot adták neki. Édesapám még ma is beteg, jelenleg a Korányi klinikán van; alezredesi nyugdíjból kell megélnünk, mi nagyon csekély, mert tisztességgel szer-

zett adósságok miatt egyharmada le van vonva és így havonta háromszázhetvenhét koronát kapunk. Joggal mondhatom, hogy életünk cifra nyomoruság. Mivel születésem óta csak bajt hoztam szüleimnek, most valamennyire jóvá szeretném tenni ezen, nem készakarva csinált bajokat, ezért kéréssel fordultam a hadügyminiszterhez, hogy adják meg apámnak a cím mellé az anyagiakat is. Nem tudom, milyen eredményt fog járni, de remélni szeretném a legjobbat. A régi rendszer, embereivel együtt meghalt, a mostaniak több emberséggel és megértéssel intézkednek és így talán a mi kálváriáinknak is vége szakad. Az ó-világban nem tudták megbocsátani az afféren kivül, hogy szerződöttem voltam, de látni szerettem volna csak egyet is azok közül, akik követ dobtak rám, helyzetemben mit tettek volna. Szegénységünk nagy volt és engem jól megfizettek, azután meg nem az éjjeli élet lekesített, hivatalba akartam járni, de mikor kezdtem az utánajárást, oly csekély fizetést helyeztek kilátásba, hogy nemcsak szüleimen nem tudtam volna segíteni, de még magam sem tudtam volna abból megélni. Hígyje el, Szerkesztő Ur, most is vagyok sokszor olyan hangulatban, hogy sokkal kisebb pénzért nagyobb számárságot tudnék elkövetni, mint annak idején a dirigálás. Olyan tehetetlenül állok, úgy szeretnék nemcsak szüleimen, hanem magamon is segíteni, de nem tudok. A régi kudarcok után nem merek próbálkozni.

Bocsásson meg Szerkesztő Ur, hogy nemcsak zavarom, de még ilyen hosszadalmas is vagyok, még egyszer fogadja a leghálásabb köszönetemet.

Tisztelettel Härtel Lujza.

Egyszóval: Boroevics igyekezett megszabadulni törvénytelen fiától és dehogy vállalt volna valami kö-

zösséget vele. Az ő szigorú erkölcsi cseik szerint az ilyesmiért nyugdíjazás járt, mint azt Härtel alezredes példája tanúsítja. Szép erkölcsök voltak azok, szép erkölcsök szép idők...

Wolfner és az írók

Az írók kiuzsorázásában évtizedek óta a vezetőhelyet foglalja a Singer és Wolfner cég. Milliókat keresett az írókon, de sajnálattóluk a garast s jaj volt annak szegény írónak, aki a lelketlen vezetés, Wolfner József körme közé került. A könyvkiadás mindig üzlet volt minálunk is, mert hiszen minden könyvkiadó meggazdagodott azon, hogy potom pénz kapta meg az írók munkáját utolsó csepp vérükig kiszípolozták őket. Mégis a könyvkiadók panaszkodtak, sirtak mindig, hogy ráfizetnek s kiadói áldozatkészségről beszéltek mindig, amikor üzleteket csináltak.

De nem a régi uzsoráskodás akarjuk itt most szóvátenni, hanem azt, hogy a kiuzsorázók mellett, Wolfner József még ma se akar beleegyezni abba, hogy az íróknak is joguk legyen az életük s most, mikor az újságírók szabadszervezete s a hetilapírók szinkátusa rászorította, hogy a mai szonyokhoz megfelelően fizessék az írókat, zsugoriságból s bosszúból egyáltalán nem akar többé pénzt adni az íróknak, egyáltalán nem engedni őket keresni.

Jellemzésül megemlítjük, hogy Tutsak Annának, a „Magyar Leányok” szerkesztőjének még a megszületésében is alig pár száz koronára havi fizetést adtak, amiért nemcsak szerkeszteni kellett, hanem írnia is egy-két regényt csomó novellát, cikket a lapjában. A szabadszervezet ez év januárjában hosszas tárgyalások után — miközben Wolfner többször megígért mindent, de másnap már semmire sem emlékezett

akárcsak egy Petőfi-utcai ócskás — aláírta vele a kollektív szerződést s a hetilapírók szindikátusa is elfogadtatta vele az új feltételeket, mik szerint az „Uj Idők”-ben egy-egy novella honoráriumát legalább százötven korona, cikkeké száz korona. Wolfner aláírta a szerződéseket, a minimális fizetéseket meg is kellett adnia a szerkesztőknek s a belső munkatársaknak, de a hetilapírók szindikátusával kötött szerződéssel már egyáltalán nem törődik, hanem kijátssza azzal, hogy nem vesz többé kéziratot.

Február havában már az *Uj Idők*-ben nem jelent meg eredeti novella vagy cikk, csak amit a belső munkatársak csináltak. A novellák egytől egyig régi, megjelent novellák, miket egyszer már láttunk a *Budapesti Hirlapban*, *Pesti Naplóban*, a *Magyar Szalonban*. Két folytatásos regény van a lapban, ami pénzbe kerül, a többiért vagy semmit sem kell fizetni, vagy jóval kevesebbet a kikötött honoráriumnál. A kollektív szerződésben ugyan benne volt az is, hogy nem szabad több régi novellát közölni, mint azelőtt, de Wolfner nem törődik a szerződéssel azóta, hogy aláírta. Tegyük még hozzá, hogy egyúttal az „Uj Idők” terjedelmét is jelentékenyen lecsökkentette s aztán meg az előfizetési árat is felerősítelte 8 koronával, tehát Wolfner József egyszerre három bört is le tud húzni ugyanarról a rókáról: nem vesz semmit az íróktól, vagyis megtakarítja még a régebben fizetett silány honoráriumokat is, aztán megtakarítja a számonkint egy iványi papirost és nyomdaköltséget s végül nyolc koronával többet kér a kevesebb és silányabb minőségű irodalomért.

Alig hisszük, hogy az „Uj Idők” nagy olvasótábora is ne jöjjön rá hamarosan arra, hogy Wolfner ur becsapja őket s hogy az „Uj Idők” tulajdonképpen nem is tisztességes irodalmi folyóirat lesz ezután, hanem ravaszul megcsinált könyv-

kiadói reklámfüzet. Wolfner ur folyton azon panaszkodott, hogy ráfizet az „Uj Idők”-re, ha elfogadja a szabadszervezet és a szindikátus követeléseit. Rendben van, ráfizethet néhány ezer koronát, nemcsak azért, mert eleget keresett csak a legutóbbi háborús konjunktúra alatt, hanem azért is, mert ez az állítólagos ráfizetés csak fiktív valami, mert nem számítja azt, hogy mennyit ér az „Uj Idők” a könyvkiadói szempontból, mint reklámorgánium. Hiszen az *Uj Idők* nem egyéb, mint reklámorgániuma a Singer és Wolfner cégnek s az íróknak nem szabad türniök, hogy az ő rosszúl megfizetett munkájukat, a nevüket arra használja fel a kapzsi cég, hogy tetszetősebb formában adhassa be a közönségnek a reklámjait.

Az „Uj Idők” íróinak körében egyre növekszik a felháborodás Wolfner mostani trükkje következtében, mert hiszen ahelyett, mint remélték, hogy végre legalább megközelítően tisztességesen fizessék meg a munkájukat, az lett az eredmény, hogy egyáltalán nem dolgozhatnak az „Uj Idők”-be és Wolfner József a markába nevet mögöttük. Nem soká fog nevetni, mert csak az kell, hogy megdühödjünk rá és hozzákezdjünk alaposabban megismertetni a közönséggel azt, hogy mennyi kegyetlen uzsóra, lekiismeretlenségre és becsapásra rejlik a Singer és Wolfner-cég milliói mögött.

EGVÜTT A FEKETÉK. A helyzet az utolsó napokban teljesen tisztázódott, mert Magyarország minden ellenforradalmi érdekeltsége összeverődött végre egyetlen táborba, hogy a választásnál egységesen — bukjanak meg. A munkapárti tetszhalottak pártja, a Magyar Polgári Párt, a szerencsétlen Lovász elnöklete alatt álló Függetlenségi Párt, a Pallavicini örgróf Földmives

Pártja és a keresztény szociális Néppárt alkotják a legujabb blokkot. Szegény Lovászy, most már láthatja, hová jutott. Egy táborba Klebersberg Kunóval, Pallavicinivel és Huszár Károlylyal. Szép kis társaság!

Kálmán Gusztávné jótékonyági akciói

Nemrégiben foglalkoztunk Kálmán Gusztáv volt államtitkár feleségének egyik jótékonyági akciójával, az „Augusztá gyorssegély” alap uriszegények osztályá”-nak panamáival és megírtuk, hogy ennél az azóta megszűnt intézménynél méltóságos és kegyelmes asszonyok lopták el a szegények részére gyűjtött élelmiszereket. Kifejezést adtunk annak a gyanunknak is, hogy Kálmán Gusztávné kegyelmes asszony, mint elnöknő maga is részt vett a könyöradományok elharácsolásában: saját részére is rekvirált nagymennyiségű cukrot, rizst és egyéb élelmiszereket.

A kegyelmes asszony jótékonyági akcióinál azonban mindenkor csak a méltóságos barátnők és ismerősök részesültek előzőkeny támogatásban: a tulajdonképeni szegényeket, akiknek segélyezésére ezek az intézmények eredetileg alakultak, Kálmán Gusztávné jótékonyági egyesületeiben mindig ki szokták semmizni. Felkeresett benünket legutóbb egy tisztviselőnkől álló küldöttség, melynek tagjai a következőket mondták el a kegyelmes asszony egyik jótékonyági akciójáról:

— A Szentkirályi-utca 22. szám alatt van a Tisztviselőnők és Diáknők Otthona, amely lakást és ellátást ad fiatal leányoknak más, hasonló panzióknál olcsóbb áron. Ezt az „Otthon”-t ugyanis egy jótékonycélú egyesület tartja fenn, melynek Kálmán Gusztávné az elnöke. Ez az egyesület

időnkint gyűlést is szokott tartani az Otthon helyiségében, mindamellett az intézmény igazgatónöje, Stingl Emilia és a titkárnő, Tarba Paula, gondosan igyekeznek eltítkolni, hogy az Otthon jótékonycélú támogatásból tartja fenn magát.

— Ennek a titkolózásnak két oka van: egyrészt az, hogy minél nagyobb összegeket követel-hessenek panzió fejében a bennlakóktól, másrészt az, hogy megakadályozhassák, hogy azok a tisztviselőnők és diáklányok, akik az Otthon vendégszeretettel „élvezik”, a legilletékesebb helyre fordulhassanak panaszaiikkal.

— Az Otthonnak most körülbelül husz lakója van. Aki harmad vagy negyedmagával lakik egy szobában, az havi 260 koronát fizet lakás, reggeli, ebéd és vacsora fejében, aki egyedül vagy másodmagával lakik, az 280 koronát. Ez az összeg nem lenne sok, ha a lakás és a koszt kielégítő lenne. Azonban erről szó sincs: a szobák piszkosak, férgek, nincsenek rendesen kitakarítva, mert a cselédeket az igazgatónő és a titkárnő foglalkoztatják és foglalják le állandóan. Még rosszabb a helyzet az élelmezés terén, az ételek egyszerűen ehetetlenek: nemcsak hogy a legsilányabb minőségű élelmiszereket kapjuk, hanem még ráadásul rosszul is vannak az ételek elkészítve. Reggelire üres és többnyire teljesen élvezhetetlen teát kapunk, ebédre izetlen levest. — melyet rendszerint mindenki ott szokott hagyni, pedig elég éhesek vagyunk mindig — s húst vagy tésztát. A bennlakó tisztviselőnőktől megkövetelik, hogy amennyiben hivatalukban hozzájutnak, szállítsanak élelmiszereket az Otthonnak. Így tudjuk meg, hogy milyen mennyiségekben főznek, pl. egyik társunk a beszerzési csoportjukból másfél kiló húst hozott az Otthonnak, ezt negyven ember részére (a be-

járókkal együtt) készítették el. Rendszerint 2—3 deka hus jut egy-egy személyre. Ha mészárszékből vásárolják a húst, a legrosszabb minőségű faggyus húst rendelik. A főzelék — amivel mégis jól lehetne lakni — mindig nyers. Tészta akkor van, amikor hus nincs, de természetesen szintén csak igen kevés. Ha panaszkodni merünk az élelmezés silánysága miatt, rögtön készen vannak a válaszszal: „Akinek nem tetszik, az elmehet.” Természetesen a mai lakáshiány miatt kényszerhelyzetben vagyunk és inkább tűrünk és nyelünk, csakhogy ne kelljen elmenünk. Nyelni valónk elég van, mert különösen a titkárnő modora sok kívánnivalót hagy hátra.

— Ez a jótékony intézmény egyébként minden eszközzel igyekszik bennünket minél jobban kizsákmányolni. Ha valamelyikünk megbetegszik, természetesen nem ápolják otthon, hanem rögtön kórházba küldik; Myenkor, vagy ha évközben valami hosszabb vakációra megy haza: a teljes havi összeget követelik. Volt rá eset, hogy egy ilyen távollévőnek, akinél az étkezést már mindjárt megtakarították, a szobáját is kiadták másnak, de azért követelték tőle az egész havi összeget. Egyesek tényleg ki is fizették ezt a mindenképpen jogtalan követelést, míg mások sikerrel lealkudtak a felére vagy a negyedére. Egy kórházban fekvő bennlakónak, aki nem étkezett tehát otthon, napi 2 koronát számítottak csak le ezen a címen. Nagy megterhelterést jelent nekünk például az úgynevezett „kis számla”. Egy korsó melegvizért 4 fillért számítanak fel, egy tojás megfőzéséért 20 fillért. Ha többen főznek egyszerre pl. tíz tojást, akkor 2 koronát kell ezért fizetni. Vasalni senkinek sem szabad saját vasalójával, csak a gázvasalóval,

mert azon is keresnek. Diáklányoktól, akik vizsgára készülnek és éjjel fennmaradnak tanulni, a világításért óránként 50 fillért szednek be. Ez a „kisszámla” egész tekintélyes összeget jelent havonta. Mult év végén 20 koronát szedtek be mindenkitől a személyzet részére. Az így begyűjtött összeget oda is adták, de mint az igazgatónő ajándékát. Most havonta 3 koronát szednek be erre a célra, azonban eddig még nem adták oda.

— Az élelmiszerjegyeinkkel állandóan különböző panamákat csinálnak. Cukrot és kenyeret csak egész minimális adagokban kapunk. A szappanjegyeinket az igazgatónő egyszerűen visszafartja azzal, hogy szűksége van rá, mert élelmiszerekre cseréli be a kofáknál. Mult év szeptemberében nagyobb mennyiségű rizst jártak ki az Otthon részére a Közélelmezési Hivatalnál, ebből sem láttunk egy szemét sem. A legsúlyosabb visszaéléseket azonban a liszthivatalnál követték el, ahol állandóan több személyt jelentettek be, mint ahányan nálunk laknak és étkeznek. Jelenleg 9 jogosulatlan személy van bejelentve, köztük olyan is, aki már több, mint másfél évvel ezelőtt elköltözött. Természetesen ezek nevében is pontosan felveszik a liszthivatalnál az élelmiszerjegyet, amelyek, nem tudjuk, hogy melyik méltóságos elnöknő vagy védnöknő zsebébe vándorolnak? Mert hogy nem a mi étkezésünk feljavítására fordítják, az bizonyos.

Meggyőződünk a szegény hivatalnoknők és diáklányok panaszának alaposságáról. Szomorúan látuk siralmas helyzetüket és még erősebbé vált az a meggyőződésünk, hogy nem szabad tovább tűrni a Kálmán Gusztávnéknak és a hozzá hasonló méltóságos és kegyelmes asszonyoknak jótékonyági garázdálkodásait. Magának Kálmán Gusztávné kegyelmes ass-

szonyának pedig megismételve multkori felhívásunkat, megint csak azt üzenjük: *fizesse vissza az Augusztia alapnak a vezetése alatt álló osztálynál ellopott tetemes mennyiségű élelmiszerek árát!* Ha ezt nem teszi meg, aminthogy eddig nem tette meg és ha nem indít sajtópert, aminthogy eddig nem indított, akkor *mi fogunk az élelmiszer akció tolvajai ellen bűnvádi feljelentést tenni.*

Diószeghy Tibor.

Linder oktatja a rendőröket

A nagy átalakulás megváltoztatja a közszellemet, — a pesti villamoskocsinak ez az okos és szuggeráló mondása jut eszembe, amikor a Mosonyi-utcai rendőrlaktanya ujnok oktatótörtemében, az emelvényen Linder Bélát látom.

Linder a volt hadügyminiszter, a volt tüzérségi vezérkari főnök beszél, tanít, oktat a szervezkedésről, az osztályharcokról, a szociáldemokráciáról.

Mindezekről eddig kevés szó esett a rendőrlaktanyában az ujnokoktatási tanterv keretében. A tanterem jellegzetes magyar tanterem. Tágas, kopott és disztelen. Elöl fekete tábla, hátul Budapest óriási helyrajzi térképe, a padokban széles vállu — a legkisebb is fejfel magasabb, mint én — fekete kunok. Arcukon egészség és szigorúsággal aláfestett figyelem. Sok a Vilmoscsászárbajusz. Erőszakos, erotikus szörzetek. Például, aki balfelől a második sorban az szőrőlszóra a levitézlett Hohenzollern. Viszont a fal melletti, az a komoly, öreges katona-fej, egészen más. Lehet ötvenéves. Bajusza nem „vág”, lefelé konyul, egyáltalán nem akkuratus, s az ajkak fölött nem kunyorodik meg, rész ivéccsel az orrlyikak felé, — azonban: amit a bajuszon veszít, azt jóváteszi, mit jóváteszil megtízszerezi szemöldökkel. Hát szemöldököt, ilyet semmi féle vilmoscsászársja a világnak még nem hordott Sátor. Két előretűskellő hatalmas szörnyernyő. Két szörzila-goria. Alatta két tiszta, gyermeki szürke szem, mely mint a puskacső acéltárgya, úgy szegeződik Linder miniszter elvtársra.

Az emberiség története osztály-

harcok története — hallatszik Linder halk, elegáns hangja, mire a két szemöldök kissé megrándul, ami talán azt jelenti, hogy a dolog nem egészen értelmes, de szól Linder, hogy

... osztályok harcoltak osztályok ellen, elnyomottak az elnyomók ellen, rabszolga népek rabtartók ellen...

... ahá — mondja a két vén szemöldök, már értelmes a mondas, két-három ránc a szemsarokban táncolni kezd rávaszul, a szemöldök felett az egy dolgozik erősen, dolgoznak, aláfűtnék az új szavak, új igék, az osztályharc, a szükségszerűség és a történelmi fejlődés. Két tiszta, öreg szem, mint puskacső a céltárgyon, rajtaül Linderen, nézi, szűresőli, habzsolja, falja az új szót, új igét, a felszabadító szent tudás profecíciát.

Igy hallgat, figyel és tanul a többi is: az ujnok, a próbarendőr, a standbeli, a fekete kun és a szőke járszági egyaránt. Szép magyar óriások, akik most élik a felszabadult proletárlélek csesszemőkö-rát. Nyersek még. Rajtuk még egy elmult — egy elátkozott — rendszer bélyege, az osztályuralom sara és piszka a bakancsokon, de lelkükben már piszkalól az osztálytudatos proletár tisztálángja.

Linder a tanítójuk, Linder a titkáruk. Ha meglátják, örömtől sugárzó arccal köszöntik. Van, aki köszön: Jó napot Linder elvtárs. Van, aki mondja: Jó napot miniszter ur.

De szeretni egyformán szeretik, mert Linder a tanítójuk.

Madarász Emil.

ILLES PROFÉTA BETEG. Néhány hónappal ezelőtt fájdalmas magánügyem megakadályozott abban, hogy Béla Henrikkel való sajtóperem főtárgyalásán megjelenhessek. Felpattant akkor Béla Henrik ur ügyvédje, a szépszakálú Polák Illés doktor és elharsogta, hogy elbukjálók, hogy csak ürügy és kifogás, szantoriúmi és orvosí bizonyítvány kérté, hogy tartóztassanak le engem. Azóta, fájdalom, gyászosan igazolódom be, hogy nem a bujkálás tartott távol a multkori főtárgyalástól és amikor meg a szombatra kitűzött főtárgyaláson megjelentem, nem találtam sehol Béla Henriket és Polák Illést, mert egy beadványt azt állítja, hogy Polák Illésnek fáj a torka. Tehát Béla Henrik nem bukja ellenben ez a szigorú és vérszomjas Polák Illés, aki engem le akart tartóztatni, elhalasztatja a tárgyalást —

rekedtsége miatt. Nem szép dolog, sőt csunya, amint ezt Nagy György ügyvédem kifejtette. En mindenetre már csak a legközelebbi tárgyalás megtartása céljából is jó egészséget kívánok Illés prófétának, hogy Allah növesse még hosszabbra szakállát...

Grófok, zsokék, kanonokok, mészárosok, és egyéb virilistak

Most jelent meg az 1919. évi XVI. néptörvény, amelyvel a kormány véget velet a virilis vármegyei hierarchiának. A néptörvény a virilistákból, a régi uralom exponenseiből álló törvényhatósági bizottságok hatáskörét a néptanácsokra ruházta át s ezzel végre lehetlenné tette, hogy a fejmegyeihez hasonló ellenforradalmi puccsok megismétlődhesenek. „A néptanácsnak legtöbb adót fizető tagja nincs” — így szól a törvény s ezzel remélhetőleg egyszer s mindenkorra befellegzett a virilizmusnak, ennek a szégyenteljes jognak s annak az egész korrupt rendszernek, amely ezen a módon a vagyon kiváltságán uralkodott és kormányozhatott az ország népének milliói felett.

Nem lehet elhallgatni, hogy ugyanakkor, amikor a kormány már javában dolgozott ezen a törvényen s kétségtelen volt, hogy a vármegyei közgyűlések felüggesztését elrendelő kormányintézkedést egy-két napon belül nyomon fogja követni a virilizmus egész rendszerét elszóró néptörvény, ugyanakkor itt a fővárosban összeült vala Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegyének állandó bíráló választmányja, hogy összeállítsa azoknak a népjegyzékét, akik erre az esztendőre virilis jogon tagjai maradnak és illetve tagjai lesznek a vármegye törvényhatósági bizottságának.

Bepillantottunk ebbe a diszes névjegyzékbe, mely még jogerőre sem emelkedett és a néptörvény következtében máris véglegesen hatálytalanná vált. Nem lehet érdektelen, hogy kik azok, akik a vagyon jogán mindenható királyai voltak az ország legnagyobb vármegyéjének és különösen nem lehet érdektelen annak a megállapítása, hogy kik azok, akik eddig még nem voltak tagjai ennek a kiváltságos kasznak, de most már — nyilván a háboruban szerzett vagyonuk alapján — annyi adót fizetnek, hogy ha a forradalom közbe nem jön, ma már a vármegye kapuja

is megnyílt volna a számukra, amint hogy a fentnevezett választmány már fel is vette őket a virilisták mindenható listájára. Éppen ezért elsősorban ezeket jegyeztük fel.

Ime Pestvármegye új virilistái:

Iovag Wahl Oszkár földbirtokos, Csepel; Baumgarten Ignác földbirtokos. Mende; Langfelder Ferencz kereskedő, Örkény; Rothfischer Gyula mészáros, Erzsébetfalva; Boros Sámuel szappangyáros, Erzsébetfalva; Pretzner Imre zsoké, Alag; Monori Sándor malomtulajdonos, Dunapataj; Aschner Dávid háztulajdonos, Újpest; Erdélyi Gábor kereskedő, Akasztó; Fantusz Miklós kávé, Erzsébetfalva; Erdődi Gáspár kereskedő, Soltvadkert; Gombolai Ferencz lóidomító, Alag; Brázay Zoltán gyáros, Budafok; Makay Pál pénzügyi fogalmazó, Budapest; Rosenfeld Sándor földbirtokos, Mende; Janek Géza zsoké, Alag; Keresztes Pál földbirtokos, Lajosmizse; Rolf Kámiel bérlő, Tura; Csizsár Lajos zsoké, Alag; Schwartz Mór malomtulajdonos, Soltvadkert; Szerbihi István földbirtokos, Tass; Páncz Ernő ügynök, Erzsébetfalva; Bauer Mór földbirtokos, Budapest; Gróf János bérlő, Tura.

Tehát: a földbirtokos, a bérlő, a malmos, a szappangyáros, a mészáros és a — zsoké. Ezek lettek volna Pest vármegye új virilistái, kormányzói a vármegyének a virilis jogon már korábban arrivé grófok, nagybirtokosok és gyárosok mellett, akikből alább adunk egy kis izelítőt. Nem árt megtudni adatszerűen, hogy kik voltak a vagyon jogán az ország első vármegyéjének vezető és döntő hatalma faktorai. Nézzük csak:

Arisztokraták:

Adó:

Korona

Fülöp szász-kóburg-gótai herceg	50.971
gróf Károlyi László, Főt	40.392
báró Prónay Dezső, Acsar	38.893
gróf Vighyázy Ferenc, Budapest	35.864
gróf Vighyázy Sándor, Budapest	26.649
gróf Teleki József, Dunatétlen	17.698
báró Orczy Andor, Újszász	14.715
báró Schossberger Viktor, Tura	14.715
báró Tornay-Schossberger Lajos	13.885
báró Podmaniczky Géza Kartal	12.486
gróf Dessewffy Emil, Újszász	10.784
gróf Nemes Albert, Kunhegyes	9.585
gróf Teleki Tibor, Gyömrő	7.636
gróf Teleki Gyula, Révbér	4.956
gróf Szirmay Sándor, Tápióság	4.480
gróf Szapáry Frigyes, Wien	4.350
gróf Keglevich Gábor, Abony	4.229
gróf Szapáry Tibor, Wien	4.188
báró Harkányi Frigyes, Budapest	4.058
báró Radvánszky Albert, Budapest	3.953

gróf Nemes János, Pusztaszenttamás	3.629
báró Prónay S. Gábor, Acsa	3.478
gróf Szapáry István, Alberti	3.132
gróf Pejácsevich Albert Alag	3.066
gróf Ráday Gedeon, Iklad	2.778
gróf Szapáry Péter, Budapest	2.204
báró Nyáry László, Pélis	1.968
gróf Serényi János, Vácduka	1.814

Papok:

Várady L. Árpád érsek, Kalocsa	230.851
gróf Csáky Károly püspök, Vác	31.991
Kleiner Lajos címz. püsp., Kalocsa	10.952
Markovics Pál kanonok, Kalocsa	8.761
Vallkora Ágoston kanonok, Kalocsa	8.214
Stécz György kanonok, Kalocsa	7.666
Povischil Richárd kanonok, Kalocsa	7.118
Horváth Győző felsz. püsp., Kalocsa	6.571
Ámon Pál kanonok, Kalocsa	6.023
Kirschbaum Lajos plébános, Kalocsa	6.023
Révay Tibor kanonok, Kalocsa	5.476
Robl János plébános, Csepel	3.000
Baksay Károly kanonok, Vác	2.229

Kell még több ebből az izelitőből? Mert még van. A földbirtokosok egész végjaja: Szemere Miklós, pálozi Horváth István, lovag Floh-Reghersberg Alfréd, Beniczky Ádám, Darányi Ignác, Wekerle Sándor, Jármy István, Förster Aurél, Gosztongyi Miklós és Tibor, Szemere Huba, Magyar Kossa Márton és Péter és még egész sora a nemeseeknek; aztán a gyár-
ipar az újpesti Wolfnerekkel és a budapesti Francois Lajos pezsgőgyárossal az élén; Hangyásy János bíró mészáros, akiknek nagyon jól mehet, mert 11.148 korona adót fizet és így tovább.

Ez a jog, ez a rendszer az, amely most végre összeomlott. Pest vármegye tisztelt bíráló választmánya hiába dolgozott; a vármegyei listák össze lehet tépni. Minden esetre jó azonban, hogy elolvashattuk és megtudhattuk belőle: kik voltak az ország első vármegyéjének vezetői a vagyon alapján és kikkel bővült volna ez évben a táboruk. Így legalább nemcsak a grófoktól és a kácsi kanonokoktól, hanem Gombolyai Ferenc lóidomítótól is sietve bucsut vehetünk, még mielőtt megismerjük volna a kormányzati képességeit.

Blzony László.

NAGY GYÖRGY. A legrégebbi köztársasági párti magyar, a lelkes és kitűnő Nagy György, kilépett a Lovászypártból és visszatért a Károlyipártba. Nagy örömmel és meglepéssel kell regisztrálni ezt a hírt, mert hiszen Nagy György sehogysem illett abba a konzerva-

tív és ellenforradalmár elemektől elválasztott társaságba, ahol néhány hétig, egészen érthetetlen módon, megmaradt. Aki olyan régóta és olyan sokat szenvedett a köztársasági államformáért, aki olyan rajongó lelkesedéssel és annnyi önfeláldozó elszántsággal vett részt a forradalomban, mint Nagy György, annak nem lehet helye máshol, mint a Károlyi Mihály oldalán. Biztosan tudtuk, hogy nem tarthat sokáig az a lehetetlen helyzet, amely Nagy Györgyöt Lovászypártához kapcsolja és mindennap várta annak a hírére, hogy otthagya azt a vegyes társaságot és visszalép a Károlyipártba. Ez megtörtént és most már Nagy György értékes képességei a neki való keretben fognak érvényesülni az ország javára. Most már csak azt várjuk nehezen, hogy mikor követti Nagy Györgyöt a Károlyipártba az elhagyott párt jelenlegi, minden részvétre és rokonszenvre érdemes, jóhiszemű vezére: Lovászypárt?

MI LESZ A TÖBBIEKKEL?

Szurmayt és Szerényit elvitték egy kolostorba és azután nem történt semmi. Pedig a kormány erősen fogadkozott, hogy na, most aztán elbánik a jobboldali ellenforradalommal, úgy, hogy az arról koldul. És nem történt más, mint hogy Surmayt és Szerényit kolostorba zárták. Bűnös gyöngeség az, amit a kormány az ellenforradalommal szemben tanúsít. Micsoda komikus nekibuzdulás az, amely beéri a Szerényi és Surmay internálásával? Hogyan? Hát több ellenforradalmár nincsen Magyarországon? Ezzel már el volna intézve az egész ellenforradalom? Wekerle, Vázsonyi és a többi kis és nagy bűnöse a régi országpusztító háborús Magyarországnak és a többi kis és nagy titkos és nyílt ellenforradalmárok? Politikusok, tábornokok, püspökök, tisztek, papok és egyebek, a sötétben, titokban bujkáló alakok: hát ezekre mikor kerül a sor? Nyomatékosan figyelmeztetjük a kormányt arra,

hog az ellenforradalommal szemben tanusított *gyáva magatartása* előbb-utóbb keservesen megboszulja magát. Nekünk nem a kormány feje fáj, mi nem törődünk a kormánnyal, mi nem bánjuk, ha a kormány meg akar bukni, bukják csak meg nyugodtan, de törődünk az országgal, törődünk a népköztársasággal és reszkető szívvel féltjük a *forradalom vívmányait*. Már pedig az a politika, amely balfélő mindent leigázol, de jobbfélő könyöröletes, irgalmas vagy gyáva, az a politika igen is előbb-utóbb *veszélybe dönti a forradalom vívmányait*. Már pedig a forradalom vívmányait meg kell védelmezni mindenkiel szemben. És meg fogjuk védelmezni, ha kell — *a kormánnyal szemben is*.

LIPTAI OLGA kisasszonynak van egy „Megértés” című kisdéd orgánuma, amelyben hajmeresztő garázdálkodásokat visz véghez ez a javakorbéli amazon. Liptai „karlás” zavaros és értelmetlen nyomtatványát nem igen szokták ugyan soha, de sehol olvasni, de mi néhány-szor találkoztunk ezzel a kis sajtakörrel, amelynél bőszültebben nem üvöltött senki a háboru mellett és amely a forradalom előtt néhány nappal a Budapesti vendégszereplő német újságok számára és tiszteletére német nyelven közölte Károlyi Mihályról a legszemtelenebb rágalmakat, olyasmiket, amiket még reprodukálni sem illik és amelyek között a legenyhébb az volt, hogy Károlyi Mihály *antant pénzért árulja el Magyarországot*. Amikor a forradalom kitört, Liptai kisasszony a maga mosdatlan száju kis lapjában hirtelen Károlyi-pártivá lett, sőt a szocialista miniszterekről úgy beszélt, hogy „*Kunfi elvtárs*” „*Garami elvtárs*”. Nem tudjuk, mi történt és ki beszélt ismét Liptai kisasszony lelkére, de elég abból annyi, hogy néhány héttel *azelőtt a legdühödtebb ellenforradalomra adta magát ismét ez a zaguva álhírlapocska és ismét ugatni kezdett Károlyi Mihály ellen*. Erre pénteken néhány katona megjelent a „Megértés” Régi posta-utca 15. számú ugynevezett szerkesztőségében és — mit tagadjuk — ott mindent *összeromboltak és szétszaggattak*. Egvedül Liptai Olga maradt meg épen és sértetlenül, hogy azután megjelenjen az *Ohhon körben*, keservesen elpanaszolni a hírlapíróknak, hogy hát ő vele — *micso*da szörnyűség is történt.

Persze az újságírók *kinevelték Liptai kisasszonyt*, mivel hogy ő semmiképpen sem hírlapíró és obskurus nyomtatványa pedig a legtipikusabb *álhírlap*. Ilyen körülmények között Liptai kisasszonynak csak *magánügye* van azzal a néhány katonával és amilyen flu ő, bizonyára elintézi maga ezt a kis kénnelmen, de egvébként *érthető* privát ügyét. Olga biztosan megérti a katonákat, hiszen Olga a „Megértés”-t hirdeti.

Protekciósok, royalisták és ellen- forradalmárok a határrendőrségnél

A határrendőrség tisztviselőinek körében mozgalom indult meg, amely a határrendőrség felügyelői karába tartozó, de oda nem való elemek eltávolítására irányul. Ugyanis a háboru alatt az akkori kormányok jövőtől minden *szakképzettség nélkül való és természetesen reakciós* elműi protezsztáltak helyezkedtek el a határrendőrség vezető pozícióiban, akik ezáltal lehetetlenné tették a régi kipróbált, érdemes emberek előléptetési viszonyainak megjavulását. Ez a reakciós társaság a forradalom után is helyén maradt és az azóta történt előléptetések alkalmával — minthogy most fokozottan összetartanak — még mindig meglevő összeköttetések segítségével sikerült elérniök, hogy az előléptetettek legnagyobb része is közülük került ki. A belügyminisztériumban úgy látszik nem ismerik kellőképpen a határrendőrség felügyelői karát, ezért talán nem fog ártani egy kis seregszemlét tartani felettük.

A protekciós rendszer legszebb példája a határrendőrségnél ifj. Késmárky Dezső segédtiszt. A forradalom után lett kinevezve, egyszerre rendőrfelügyelővé és egy hónappal kinevezése után már 400 korona karácsonyi segélyt kapott. Ugyanakkor *hatgyermekes család apák nem kaptak egy krajcárt sem*. Az ő esetében a legszebb az, hogy törvénytelenül van kinevezve, mert még *nincsen 18 éves, pontosan: 1901 július 12-én született*. Kiskorúsága miatt és mert az állása betöltéséhez szükséges kvalifikációja hiányzik, nem lett volna szabad kinevezni! Hogy mégis kinevezték, annak az az oka, hogy Késmárky Dezső *határrendőrségi főnökhelyettesnek a fia*.

A főnökhelyettes ur rajta kívül testvérs-
ücsét, Késmárky Bélát is beprotezsálta
és azt is egyenesen rendőrfelügyelőnek
nevezlette ki a VII. rang és fizetési
osztályba a 143.534/1918. B. M. szám
alatt.

Ha a főnökhelyettes protezsál, ter-
mészetesen maga a főnök sem maradhat
mögötte: Ilosvay Gusztáv határrendőr-
főnök is behozta sógorát, Egls Istvánt
és a VIII. fizetési és rangosztályba ne-
veztetette ki múlt év december 11-ikén
egyenesen főfelügyelőnek. — Bogdán
Ödön rendőrfelügyelő tavaly még hi-
vataltiszt volt a Xik rang és fizetési
osztályban a pozsonyi határrendőrségi
kapitányságnál, de mert a csempészek-
től Pozsonyban elkobzott élelmiszerek-
kel bőségesen ellátta a rendőrfőnök ur
háztartását, jutalmul egyszerre rendő-
felügyelővé nevezette ki Ilosvay, ugrás-
sal a VIII. osztályba.

Az elkobzott élelmiszerek révén csí-
nált karriert Kéher Arthur is, aki 1917.
végén még díjnok volt a poprádi határ-
rendőrségi kirendeltségnél. Egy év mul-
va már rendőrfelügyelővé nevezték
ki, mert ő viszont Némethy Károly bel-
ügyminiszteri államtitkár háztartását
látta el elkobzott élelmiszerekkel.

Klobucaric Benjamin detektívfel-
ügyelőből lett rendőrfelügyelő és ma-
össze az a jelentéktelen kifogás van
ellené, hogy magyarul sem írni, sem
olvasni, sem beszélni nem tud. Egyéb-
ként egy magyarfaló horvát, aki Bel-
grádban, mikor a megszállás alatt a po-
litikai titkos rendőrség főnöke volt,
számtalan jelét adta magyargyűlöleté-
nek. A szükséges kvalifikációja is hiány-
zik. Gyors előmenetelének az a magya-
rázata, hogy feltevére balkérről —
Ottó főherceg révén — Károly volt
királynak.

A határrendőrség főparancsnoka
Minach Mario rendőrfelügyelő. Ma-
gyarul törve beszél, de írni és olvasni
nem tud. A háboruban résztvett és itt
némi kellemetlenségei is voltak: 1915-
ben nyolc hónapot ült vizsgálati fogság-
ban a temesvári Garrison-Arrestben
mindössze fosztogatással, rablással és
gyilkossággal vádolva. Elszánt cserepár,
royalista és ellenforradalmár, a legna-
gyobb mértékben antiszociális érzelmű,
minden szervezkedésnek kerékkötője.
Udovich Rudolf rendőrfelügyelő isztriai
származású olasz, azelőtt osztrák kato-
natiszt volt. A háboruban szerezte meg
a magyar állampolgárságot, hogy ki le-
hessen nevezni. Magyarul azonban még
most sem tud sem írni, sem beszélni.

Most került a IX. fizetési osztályból a
VIII-ikba.

Ezekkel és a többi kitünő összekötő-
tésekkel rendelkező protekcióssal
szemben egész sereg érdemes, szakkép-
zett és nagyobb kvalifikációju tisztvi-
selő hasztalan várja hosszú évek óta
előléptetését... (d. t.)

MŰVÉSZET

Az Operaház igazgatója és egy Ady-ünnepély

Az Operaház igazgatója, Zádor
Dezső — vagy ahogy a névjegye
szól: Desiderius Zádor — ugylátszik,
hogy nem rokonszenvezik tulságo-
san Ady Endre költészetével. Ez
magánügye az igazgatóvá előlépte-
tt baritonistának, azonban az már
a legnagyobb mértékben közügy,
hogy Zádor ur minden eszközzel
meg akarja akadályozni, hogy az
Operaházban egy Ady-ünnepély
tartsanak. A „Progresszív Tisztvi-
selők Köre“ (szocialista tisztviselők
egyesülete) közvetlenül a költő ha-
lála után azzal a kéressel fordult
Nagy Arpád kultuszminiszteri osz-
táytanácsoshoz, hogy engedje át az
Operaházat egy délelőttre egy — az
Ady-szoboralap javára rendezendő
— Ady-ünnepélyre. Nagy osztályta-
nácsos természetesen készséggel
beleegyezett ebbe és Zádor igazgató-
tóhoz utasította a küldöttséget,
hogy vele beszéljék meg az ünnepi
előadás terminusát. A küldöttség
felkereste Zádort, aki azonban ag-
gályoskodott, hogy az Operaház
budget-jét nem lehet megterhelni
még egy ilyen ünnepély egészen ter-
lentéktelen költségeivel sem. A kül-

döttség biztosította a takarékos igazgatót, hogy ők viselik a világlás és néhány szinpadi munkás és jegyszedő külön díjazása folytán felmerült költségeket. Zádor erre megnyugodott és kijelentette, hogy csak intézzék el a dolgot a kultuszminiszteriummal, ő maga részéről pártolólág terjeszti fel az ügyet. A tisztviselők köre néhány nap múlva érdeklődött a kultuszminiszteriumban, ahol meglepődve értesültek arról, hogy Zádor elgáncsolta kérésüket és a megígért pártolás helyett elutasítást javasolt a miniszteriumnak azzal, hogy a munkások nem hajlandók különórázni. Erre ismét felkeresték Zádort, aki fentartotta állítását, hogy a munkások nem hajlandók még a munkás-előadások részére sem különórázni. Minthogy ez hihetetlenül hangzott, a tisztviselők érintkezésbe léptek az Opera munkásainak bizalmi-testületével, amely meghazudtolta az igazgatót és készséggel vállalkozott megfelelő külön díjazás ellenében a közreműködésre. A tisztviselők jelentették ezt a kultuszminisztériumnak, amely utasította őket, hogy állapodjanak meg Zádorral egy terminusban. Mikor erre sor került, Zádor rendületlenül akadékoskodott tovább: minden terminusra azt felelte, hogy azon a napon nem lehet. Nagy nehezen ki tudtak csikarni tőle február 10-én egy terminust március 9-ére, amikorra még nem volt műsor kitűzve. Ezután megnyugodva, hogy négyhetes hányattatás után végre elintézték a kérdést, felmentek a kultuszminiszteriumba, hogy átvegyék az engedélyt. Ott megint egy kis meglepetés érte őket: arról értesültek, hogy ezen a napon sem fogják meg-

tarthatni az ünnepélyt, mert március 9-ére Zádor közben az „Aida”-t tűzte ki, melynek a díszleteit olyan korán kell kezdeni felállítani, hogy aznap délelőtt nem lehet ünnepélyt tartani az Operában. A kör megbízottjai kétségbeesve rohantak Zádorhoz, aki nem is fogadta, csak az operai titkár közölte velük, hogy a dolog már nem lehet váltóztatni. Mikor az ünnepély rendezője új terminust kért, azt felelte a titkár, hogy egész évben olyan darabokat fognak adni, amelyeknek díszleteit korábban kell felállítani, úgy, hogy az Ady-ünnepélyről szó sem lehet. Mikor a megbízott botránnyal fenyegetőzött, azt felelte a titkár, hogy az más, felsőbb parancsra át fogják engedni az Operát. — Reinitz Béla zenei kormánybiztos urat, Ady barátját, értőjét és verseinek megzenésítőjét kérjük, hogy közölje Zádor ideiglenes igazgatóval ezt a felsőbb parancsot, lehetőleg néhány olyan jelző kíséretében, melyeket ő különben is előszeretettel kultivál.

FRANCIA NÉGYES. A Belvárosi Színházban Bíró Lajos kétfelvonásos szerez derült percekkel a közönségnek. A Francia négyes nem azokból a kemoly tendenciájú és irodalmi szándékú darabokból való, amelyekkel Bíró idáig gazdagította a magyar szinpadi irodalmat. Fajslulára nézve könnyű, törekvésében éppen csak mulattatni és szórakoztatni szándékozó szinpadi munka Bíró kétfelvonásos és ezt a célt pompásan szolgálja is. A kitűnő alapötletből egész sereg kacagtató, kedves jelenet épül ki és közhely lüktető erővel perdülnek a darab művészileg megcsinált ötletes párbeszédei. Az előadás, valamint Bárdos rendezése egészen elsőrangú. Mészáros Giza felejthetetlenül szép és mély alakítása mellett Harmos Ilona, Nagy Margit és Harsányi szerepelnek mintaszerűen.

BOSNYAK ZOLTAN NYILATKOZIK. Uram, — négy álló hete vártam a válasszal. Vártam, mert tisztelettel kértem annak az egy pontnak bizonyítékát, amely oka e válasznak. De nem kaptam meg. Engedje meg tehát uram, hogy most válaszoljak, s tisztelettel kérjem annak közlését. Nem vitázom azzal, hogy ama cikkben csak egy vád ellen védekeztem. Az ellen a vád ellen, hogy azok nem igazi tehetségek, akik ma vezetnek az Opera műsorán. Nem vitázom azzal sem, hogy mennyi rosszindulat nyilatkozott meg idézett szavaim elferdítésében. Én szoltam a szervezkedés ellen? Nahát ezt rólam senki el nem hiszi. Megírom amit mondtam: Figyelmeztettem barátságos beszélgetés közben, minden él nélkül az Opera egyik nőtagját, hogy ha folytatják a művészi ügyekbe való olyan beavatkozást, amely a miniszter intenciói ellen van, akkor, — és ezt irányadó helyről tudtam, — bekövetkezhetik az Opera bérbeadása. Az Opera hérlője pedig ennek a személyzetnek csak egy részét tarthatja meg, a többit elbocsátja. Igazam volt-e ebben? Méltóztatik tudni, hogy egy-egy opera-előadásra mennyit fizet rá az állam? És hiszi-e valaki hogy van ennek a világnak olyan Krózusa, aki a saját zsebéből ezt megteheti? Nem vitázom azzal sem, hogy Adler Adeline vagy Dömötör Ilona művésznők valaha mondták-e, hogy én miattam kellett távoznok? Nem! Sem egyik, sem másik! Azt sem írom meg, ki kérte Adler Adeline szerződését, majd visszaszerződését. És ki Dömötör Ilonáét. Arról szólni pedig kár a nyomdafestéért, hogy megírom, — levélpapírjaim magánlevélpapírok, csak rájuk van nyomtatva az állásom. Ezek nem hivatalos irásokra szolgálnak. Régi pöz, hogy rajtuk volt a koronás cimér. Már — nincs. De van egy pont, amely nál meg kell állanunk. A Kontiné-féle levél. Ez az, amelynek másolatát kérttem. Ilyen levelet én sohasem írtam. De mert az Ember tisztes hasábjain ismeretett tartalma érinti közhivatali életemet, erre felelek. Több évtizedes hosszú közpályám egyetlen vezető elve volt az igazság becsületes, pártatlan kiszolgálása. S én terrorizáltam valakit hivatalos fenyegetéssel?! S mi az, hogy „díjtalanul” kértem volna egy képnek kiakasztás helyezését. Hova céloz ez a jelző? Közpályám fordulóján vagyonban megfogyatkozva állok. Ráköltöttem a derék polgári államra. Csóstitül hullott volna rám az áldás, de soha egyetlen

kapitalista vállalatától se fogadtam egy kis igazgatóságot se. Egy volt miniszter mellett osztogattam az érdekeket, a kitüntetésekért és az én mem nem „dísziti” egy sem. Igazság pártatlan kiszolgáltatása, küzdelem a pletár világért és határtalan önzetlenség ez volt mindig, s ez ma is az én közhivatali életem hármias hitvallása. S ezzel szemben ama bizonyos levél, amely nek schogy sem bírom megszerezni másolatát. Tegye ezt a kettőt mérleg s döntson uram, akinek programja „őszinteség, elfogulatlanság, becsületesség és komolyság”. Még egyet! S ezt vegye kérdésnek. Mikor más közhivatalnok ott áll a nyugdíj, meggyéje akkor miniszterei és pályatársai egyhanguan várják és szinte követelmegérdemelt pihenését. Nekem élet nagy és büszke kitüntetése az, hogy amikor ez az óra elkövetkezett, a mások miniszteriumába, a népjólétküzdő miniszteriumba meghívtam lamtitkárnak. És „díjtalanul”, — e társ, mert munkahérem és nyugdíja fedi egymást. Igaz hive Bosnyák Zoltan

VÁZSONYI JOBB IDŐKRE Várhatóan Hétfőn reggel vádlottként kellett volna megjelennem az esküdszék előtt. Vázsonyi Vilmos, néhai igazságügyi miniszter ur vádlottjaként. Csakhogy Vázsonyi Vilmos nem jelent meg és főügyész ur sem tartotta jónak kéréselni a vádat és egyelőre elhalasztotta a főtárgyalás. Ugy látszik, Vári főügyész ur az igazságszolgáltatást szent nevéért taktikázik és Vázsonyi kegyelmes ur pedig — jobb időkre vár. Egyelőre hídgette a vádját és várja az idők fordulását, amikor kapható lesz bíróság aról hogy az ő cézári szemrebbenésére enged elítéljen. Vázsonyi kegyelmes ur a kömöteipőjében csak koptassa a müncheasztort és várjon. Ugyis van ideje.

Felollos szerkesztő és kiadó:
GÖNDÖR FERENC,

Helyettes szerkesztő:
DIOSZEGHY TIBOR.

Kiadóhivatali igazgató: Mocznay Aladár

Évi előfizetés 50 kor., fél évre 25 kor., negyedévre 12 kor. 50 fill.

Szerkesztőség: IV. ker., Királyi Pál utca 14. Kiadóhivatal: VI. ker., Izabella utca 68. Telefon: Szerkesztőség József 68—86. Kiadóhivatali telefon 26—87. Megjelenik minden kedden.

mentünk
Rebestyén

„GAMBRINUS“ szellemi műve
VII. Erzsébet-körút
Esténként Brassói Kozák Gábor muzsikái

ROYAL-APOLLÓ
Előadások kezdete: 3, 5 és 7-ór.

Franceska Bertini fellépése
„A hóhér kötele“
című dráma főszerepében.

FŐVÁROSI ORFEUM

Budapest, VI., Nagymező-utca 17. szám
Igazgató: Keleti és Ribner. Telefon 3-17

Ma és maennap .. Kezdete 7/10 óráig

AN ARANYMÓKUS, Hercúli bohócsata.

3 Balasie gumilabdák és a többi attrakció
Kedves idejöttök tuján, Gyárfás u. műsorral

Nem, Nem, Soha!

sem megünn
máshova

hangszert
vásárolni,
mint a készítőhöz

HAGSZEROTTHON

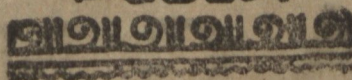
Fekete Mihály

mesterhez

Budapest, József-körút 9. sz.

Vigyázat! Készítési szakműhelyek, nem áruház!

**DIANA
DUDER**

**ZONGORÁT
PIANINÓT**

legjobban

Reményi Mihá

először egy zongoraterápián volt
Budapest, Király-utca 58

Aki „Az Ember“-re
egyetlen évre előfizet,
ingyen kapja

„AZ EMBER“

eddig megjelent
összes számait.

Kinek van használt hanglemeze?

Telefon
József
35-92

Telefon
József
35-92

Régi vagy törött hanglemezeket, míg az anyagbiány
tart, legmagasabb áron vessz

W Á G N E R

versenyeztetése ellenért elsőrendű magyar hangszer és beszélgépek
nagy áruháza, a világhírű „FAVORITE” hanglemezgyár főraktára

Budapest, VIII, József-körút 15. Flók: IX, Ráday-utca 15.

Beszélgépek 1500 koronáig. — Árjegyzék ingyen!

Óvás! Figyeljen, a „WÄGNER” névre, hogy máshoz ne tervedjen!